

Hovrätten över Skåne och
Blekinge

För vidarebefordran till

Högsta domstolen

Lund 2022-04-21

HÖGSTA DOMSTOLEN
R 22
INKOM: 2022-04-21
MÅLNR: B 2658-22
AKTBIL: 1

ÖVERKLAGANDE i mål B 114-22

Klagande

Philip Grahm

Motpart

Södra Skånes Åklagarkammare m.fl.

Överklagad dom

Hovrättens dom den 24 mars 2022 i mål B 114-22

I egenskap av offentlig försvarare och ombud för Philip Grahm får jag härmed framföra följande

YRKANDE

Philip Grahm yrkar att Högsta domstolen beviljar prövningstillstånd och ändrar hovrättens dom på så vis att

- gärningen i första hand rubriceras som synnerligen grov misshandel och grovt vållande till annans död,
- gärningen i andra hand rubriceras som dråp,
- Philip Grahm, för det fall att förutsättningar skulle visa sig föreligga, i stället för fängelse överlämnas till rättspsykiatrisk vård, oavsett rubricering i skuldfrågan.
- fängelsestraffets längd under alla förhållanden kortas ner.

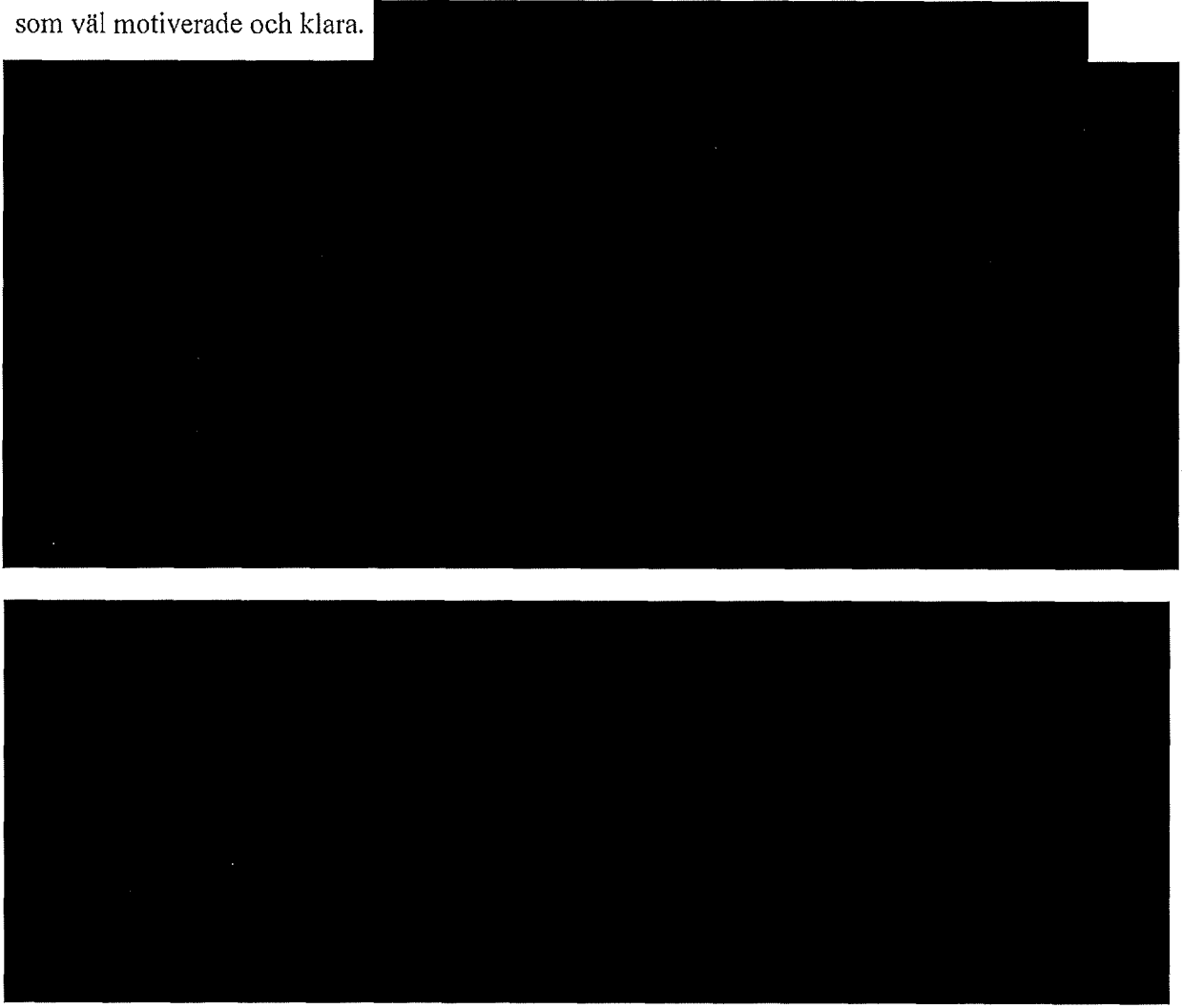
Som ett led i sitt yrkande om ändring av utdömd påföljd framställer Philip Grahm på nytt sitt yrkande att domstolen ska besluta om överprövning av det rättspsykiatriska utlåtandet, dvs. att yttrande från Socialstyrelsens rättsliga råd ska inhämtas.

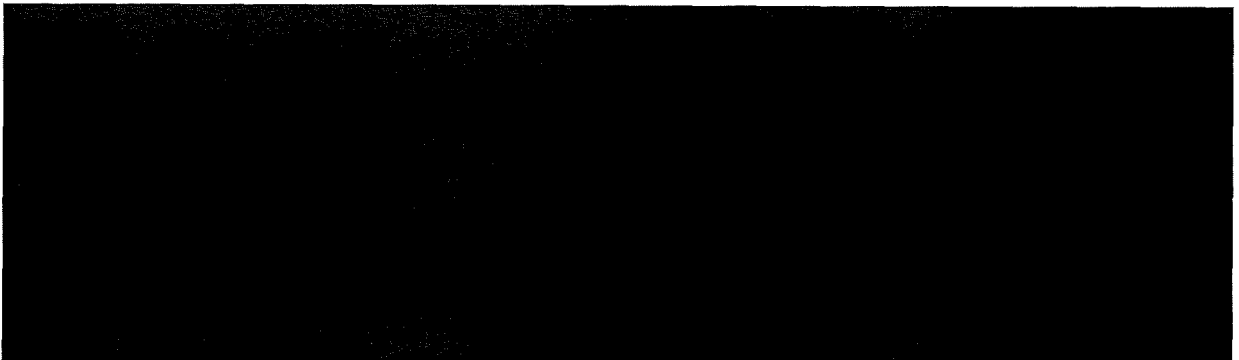
GRUND FÖR PRÖVNINGSTILLSTÅND

Inhämtande av yttrande över rättspsykiatriskt utlåtande

Det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att klargöra i vilka situationer som rätten ska inhämta yttrande från Socialstyrelsens rättsliga råd över ett rättspsykiatriskt utlåtande enligt 12 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning. Det saknas vägledning, såväl i lagtexten som i förarbeten och praxis, om förutsättningarna för att inhämta ett sådant yttrande. Utifrån vikten av att påföljden blir korrekt är det av stor vikt att det inte föreligger tveksamheter kring när överprövning ska ske.

I förevarande mål har hovrätten uttalat att ingenting framkommit som talar för att rättsliga rådet skulle göra några andra bedömningar än de som redovisats i det rättspsykiatriska utlåtandet. Nämda uttalande har hovrätten, som det får förstås, gjort med hänvisning till att de personer som har utfört undersökningen har varit eniga samt att slutsatserna enligt hovrättens mening framstår som väl motiverade och klara.

Det görs även gällande att det rättspsykiatriska utlåtandet inte ger entydigt svar på frågan om Philip Grahns vid gärningsögonblicket hade en tillräcklig medvetandegrad för slutsatsen att han hade uppsåtsförmåga.

Utifrån ovanstående är det av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen klargör hur tydligt ett rättspsykiatriskt utlåtande ska vara och vilket mått av tveksamhet som får ligga i det utan att en överprövning ska göras. I

Rubricering

I målet har framkommit en rad faktorer som indikerar att Philip Grahns i gärningsögonblicket inte har haft förmåga att kontrollera sitt agerande. Efter en verbal konflikt har han försökt förmå målsäganden att lämna husbilen. När hon inte velat lämna husbilen har han försökt dra ut henne, varpå hon har bitit honom allvarligt i fingret. Han var således under stark smärtpåverkan i gärningsögonblicket. Ett troligt scenario är att den plötsliga smärtan har utlöst en psykisk reaktion som Philip Grahns inte har haft förmåga att kontrollera. Smärtan kan ha fördunklat hans medvetande samt påverkat såväl hans omdöme som hans tankeförmåga i det kritiska ögonblicket. Det är därför av vikt att betydelsen av dessa omständigheter klarläggs och att det även klarläggs vad som krävs för att komma till slutsatsen att uppsåt till effekten att målsäganden skulle avlida inte förelegat när gärningspersonen i stunden saknat förmåga att kontrollera sitt agerande.

Därtill är det av betydelse för ledning av rättstillämpningen att fastslå om en gärningsperson kan anses ha haft den medvetandegrad som krävs för att tillskrivas ett uppsåt till effekten att målsägande skulle avlida om personen i gärningsögonblicket varit under stark smärtpåverkan. Kan ett sådant uppsåt inte tillskrivas ska Philip Grahns inte heller dömas till ansvar för mord eller dråp, utan istället för synnerligen grov misshandel samt grovt vållande till annans död.

Straffvärdesbedömning

För det fall att bedömningen kvarstår beträffande rubriceringen görs gällande att det finns ett flertal omständigheter av betydelse för straffvärdet av gärningen som det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att klargöra.

Det behöver klargöras av Högsta domstolen hur långvarigt ett lidande måste vara styrkt för att det ska beaktas som en försvårande omständighet, detta särskilt med hänsyn till att mord som regel alltid innefattar våld och visst mått av lidande. Hovrätten har ansett, till skillnad från tingsrätten, att gärningen i vart fall en kort stund har inneburit ett svårt lidande för målsäganden varför det har höjt straffvärdet, trots att utredningen i målet talar för att förloppet gått mycket snabbt. Enligt rättsläkaren hade målsäganden inte typiska avvärjningsskador och genom dennes vittnesmål har det även blivit utrett att en person avlider omgående av den typ av genomgående krosskador som målsäganden orsakades. Slutsatsen torde därmed bli att målsäganden kan ha avlidit redan vid första slaget, eller att hon i vart fall tappat medvetandet tämligen omedelbart. Därmed uppstår frågan om det verkligen är korrekt att dra slutsatsen att det varit fråga om ett sådant svårt lidande att det ska beaktas som en försvårande omständighet. Det framstår snarare som en spekulation då det är en omständighet som åklagaren inte har kunnat föra i bevis. Således är det av stor vikt att Högsta domstolen tydligt uttalar sig kring bedömningen av vad som krävs för att särskilja ett lidande som är kortvarigt från ett som ska betraktas som så pass långvarigt att det är försvårande vid bestämmandet av straffvärdet eller i övrigt vid straffmätningen.

Det är vidare av vikt för ledning av rättstillämpningen att klargöra i vilken utsträckning gärningspersonens bristande kontroll över ett skeende, alternativt över sitt eget agerande, ska beaktas vid bedömningen av straffvärdet. Det anføres att en faktor i bedömningen av gärningens straffvärde är hur *klandervärd* gärningen är, och att det vid denna bedömning måste beaktas om gärningspersonen har haft insikt och förmåga att kontrollera sitt agerande i stunden. I målet är inte annat visat än det att gärningen utförts i en hastigt uppkommen situation, i vilken Philip Grahn inte synes ha haft förmåga att kontrollera sitt agerande, eller i vart fall har haft bristande förmåga att kontrollera skeendet. Det anføres att detta bör beaktas, förutom i fråga om eventuellt uppsåt och i fråga om påföljdsval, vid bedömningen av det abstrakta straffvärdet. En gärning som föregåtts av lång eftertanke och noggrann planering bör anses vara mer klandervärd än en motsvarande gärning som utförs i en hastigt uppkommen situation, i vilken gärningspersonen inte i något föregående skede synes ha haft någon avsikt att skada målsäganden.

Varken tingsrätten eller

hovrätten har dock instämt i att hänsyn ska tas till Philip Grahns psykiska tillstånd vid bedömningen av straffvärdet. Det är av vikt att Högsta domstolen tydligt uttalar hur bedömningen ska göras i frågan huruvida gärningspersonen ska anses lida av en psykisk störning eller ej; vilket material krävs, hur tydligt ska det uttalas och om det krävs någon specifik form av psykisk störning/diagnos. Annorlunda uttryckt behöver det klargöras i vilken grad en psykisk störning måste föreligga för att det ska beaktas som en förmildrande omständighet. Det är även av vikt att fastslå om en person fullt ut kan anses ha uppsåt vid brister i kognitiv förmåga och/eller brister i impuls-kontroll till följd av psykisk störning/ohälsa eller smärtpåverkan.

Ytterligare en viktig aspekt för Högsta domstolen att fastslå för ledning av rättstillämpningen är i vilken grad en gärningsperson måste anses ha varit behjälplig i utredningen för att hänsyn ska tas till agerandet vid straffmätningen (29 kap. 5 § första stycket 5 p brottsbalken). I förevarande fall har Philip Grahn varit behjälplig i utredningen på så sätt att han i ett tidigt skede har berättat om vad som skett och även om platserna där polis kunnat hitta såväl målsäganden som föremål av betydelsen för utredningen. Det är till och med så att polisen Joakim K. Olsson uppgav i förhör att det var tveksamt om påsarna i dammen med föremål från brottsplatsen hade hittats om inte Philip Grahns berättat var de fanns. Vidare var det endast under ett dygn som Philip Grahns inte berättade om sin egen delaktighet. Det är med hänsyn till dessa aspekter, dvs. tidsramen från brottet till uppgiftslämnandet samt värdet av eller omfattningen av uppgifterna, därmed av intresse att klarlägga mer konkret vad som krävs för att man ska anses vara behjälplig på ett sådant sätt att det ska beaktas i strafflindrande riktning.

Slutligen har hovrätten tagit hänsyn till det efterföljande förloppet i bedömningen av straffvärdet. Hovrätten anger i domskälen att Philip Grahns har gjort sig skyldig även till brott mot griftefriden. Vidare anger hovrätten att det brottet får ses som en medbestraffad efterhandling som i viss mån ska beaktas vid bedömning av straffvärdet. Tingsrätten, å andra sidan, har konstaterat i sin dom att Philip Grahns agerande efteråt är uppenbart stötande, men att det inte påverkar straffvärdet. Därmed framkommer tydligt två olika bedömningar i frågan och det är av stor vikt att praxis blir enhetlig på området så att tveksamheter inte ska finnas beträffande vad som har betydelse för bedömningen i detta avseende. Det är således av vikt för ledning av rättstillämpningen att fastslå om omständigheter i ett efterföljande förlopp ska vägas in eller inte i straffvärdet.

Sammantaget görs gällande att det utifrån ovan omständigheter finns skäl för Högsta domstolen att bevilja prövningstillstånd och ta upp målet till ny prövning.

BEVISNING

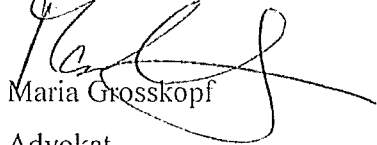
Muntlig

Förhör med Philip Grahm och

Förhör med vittnet Joakim K. Olsson. Åberopas till styrkande av att Philip Grahm lämnat upplysningar som varit av väsentlig betydelse för utredningen av brottet.

Presentationsform: Uppspelning av förhören från tingsrätten

Lund som ovan

Maria Grosskopf

Advokat

Bifogas

Kostnadsräkning